

Sygn. akt III AUa 1508/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Bożena Lichota
Sędziowie:	SSA Dariusz Płaczek (spr.) SSA Grażyna Wiśniewska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Monika Ziarko

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2018 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **M. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.**

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy M. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 lipca 2016 r. sygn. akt V U 2054/15

I. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznaje M. K. emeryturę od 1 czerwca 2015 r.;

II. stwierdza, iż organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;

III. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. na rzecz M. K. kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

sygn. akt III AUa 1508/16

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Kielcach wyrokiem z dnia 4 lipca 2016 r. oddalił odwołanie wnioskodawcy M. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 7 lipca 2015 r. odmawiającej wnioskodawcy przyznania emerytury, co organ rentowy uzasadnił tym, że wnioskodawca nie wykazał wymaganego co najmniej 15 – letniego stażu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy ustalił, że M. K., ur. (...), w dniu (...)złożył wniosek o emeryturę. Organ rentowy uznał za udowodniony staż ubezpieczeniowy wynoszący ponad 25 lat okresów składkowych

i nieskładkowych. M. K. odbył zasadniczą służbę wojskową

w okresie od 25 października 1972 r. do 15 października 1977 r. w jednostce wojskowej Nr (...) W trakcie odbywania służby wojskowej ukończył kurs kierowcy samochodów kat. B, C, BE i CE, a także w dniu 14 maja 1977 r. ukończył szkołę zawodową w zawodzie mechanika - kierowcy. Pełnienie obowiązków w ramach służby zasadniczej odbywało się w godzinach od 7.00 do 15.00. W trakcie odbywania służby do obowiązków wnioskodawcy należało m.in. dojeżdżanie na (...)o ciężarce całkowitym powyżej 3,5 tony, w czasie gdy odbywały się (...) Na podstawie umowy o pracę z dnia 28 października 1977 r. powierzono wnioskodawcy od dnia

2 listopada 1977 r. obowiązki kierowcy w pełnym wymiarze czasu pracy w Hucie (...) Jego praca polegała na przewożeniu materiałów po całej (...)samochodem ciężarowym o ciężarce powyżej 3,5 tony. Angażem z dnia 25 lipca 1979 r. powierzono wnioskodawcy obowiązki operatora począwszy od dnia 1 lipca 1979 r. W dniu 31 lipca 1984 r. były pracodawca wystawił M. K. świadectwo pracy, w którym zaświadczył, że wnioskodawca pracował w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kierowcy

i operatora dźwigu w okresie od 2 listopada 1977 r. do 31 lipca 1984 r., natomiast

w dniu 27 listopada 2006 r. syndyk Huty (...) w upadłości wydając świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach wskazał, że M. K. wykonywał pracę w szczególnych warunkach dopiero od dnia 1 lipca 1979 r. tj. od momentu powierzenia obowiązków operatora dźwigu. Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie: zeznań świadków J. B. (k. 42), R. Ś. (k. 42-42/2), T. W. (k. 42/2) i samego ubezpieczonego (42/2-43) oraz akt osobowych ubezpieczonego z Huty (...)

(...) . W powyższym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie, stwierdził bowiem, że wnioskodawca nie wykazał co najmniej 15 – letniego stażu pracy w szczególnych warunkach,

a w konsekwencji nie spełnił wszystkich przesłanek warunkujących nabycie prawa do emerytury w wieku obniżonym wynikających z art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze. Sąd Okręgowy zaznaczył, że wnioskodawca domagał się zaliczenia do okresu pracy w warunkach szczególnych: 1) służby wojskowej odbywanej od dnia 25 października 1972 r. do dnia 15 października 1977 r.; 2) zatrudnienia w Hucie (...)od dnia 2 listopada 1977 r. do 30 czerwca 1979 r.; 3) zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) Odnosząc się do powyższych okresów Sąd Okręgowy wskazał, że okres zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) został już wnioskodawcy zaliczony do stażu pracy szczególnych warunkach decyzją organu rentowego z dnia 18 sierpnia 2015 r. Natomiast co do odbywania przez M. K. służby wojskowej od 25 października 1972 r. do 15 października 1977 r. Sąd oparł się na treści książeczki wojskowej oraz na zeznaniach wnioskodawcy i świadka R. Ś.. Z treści książeczki wojskowej, wydanej w dniu 12 września 1972 r., wynika, że wnioskodawca został wcielony do służby wojskowej w dniu 25 października 1972 r., którą zakończył z dniem 15 października 1977 r. Korespondując z tym zeznania wnioskodawcy, który podał, że mając 17 lat zgłosił się do Wojskowej Komisji Uzupełnień w O. w celu wcielenia go do służby zawodowej. W WKU zaproponowano mu długoterminową służbę zasadniczą na okres 5 lat i wysłano do jednostki wojskowej nr (...)

W trakcie odbywania służby M. K. ukończył kurs kierowcy samochodów kat. B, C, BE i CE, jak również w dniu 14 maja 1977 r. ukończył szkołę zawodową w zawodzie mechanika - kierowcy. Służba zasadnicza odbywała się

w godzinach od 7.00 do 15.00. W trakcie odbywania służby do obowiązków wnioskodawcy należało m.in. dojeżdżanie na (...)o ciężarce całkowitym powyżej 3,5 tony w czasie, gdy odbywały się (...) a także inne ćwiczenia wojskowe. Zeznania wnioskodawcy potwierdził świadek R. Ś., dodając iż przez pierwsze pół roku razem z wnioskodawcą przebywali w jednostce wojskowej w (...), a potem przeszli do jednostki (...) W ocenie Sądu zeznania świadka i wnioskodawcy są konsekwentne, logiczne i spójne, jednak nie ma podstaw do zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej. Sąd wskazał, że kwestia dopuszczalności zaliczania okresu służby wojskowej była już wielokrotnie rozstrzygana w orzecznictwie, zwracając w szczególności uwagę na wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 stycznia 2013 r. (III AUa

1070/12), w którym wypowiedziany został pogląd, że żołnierzowi zatrudnionemu przed powołaniem do czynnej służby wojskowej

w warunkach szczególnych, który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach, czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem przed powołaniem do służby wojskowej oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Zgodnie z art. 108 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220) obowiązującej w okresie odbywania przez wnioskodawcę służby wojskowej, czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął - w określonym ustawowo terminie - zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Przepisy wykonawcze do tej ustawy zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. Nr 44, poz. 318), określały w § 2 ust. 1 obowiązek zakładu pracy, który zatrudniał żołnierza w dniu powołania do służby wojskowej, do niezwłocznego zatrudnienia go na stanowisku poprzednio zajmowanym lub równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz zaszeregowania osobistego, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia z tej służby żołnierz zgłosi powrót do zakładu pracy. W myśl § 5 ust. 1 rozporządzenia żołnierzowi, który podjął zatrudnienie na tych zasadach, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Sąd Okręgowy wskazał, że podziela stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2010 r.

I UK 203/10, zgodnie z którym przepisy (powołane powyżej) stanowią, że żołnierzowi zatrudnionemu przed powołaniem do czynnej służby wojskowej w warunkach szczególnych, który po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach czas odbywania służby wojskowej wlicza się do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem przed powołaniem do służby wojskowej oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie (podobnie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 marca 2010 r. I UK 333/09 i wyroku

z dnia 6 kwietnia 2006 r. III UK 5/06). Nawet gdyby przyjąć, że wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach w okresie po odbyciu zasadniczej służby wojskowej od dnia 2 listopada 1977 r. pracując jako kierowca samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, to przed powołaniem do służby wojskowej takiej pracy nie wykonywał, a nawet nie był wcześniej nigdzie zatrudniony. Zatem w ocenie Sądu Okręgowego okres odbywania zasadniczej służby wojskowej nie może być zaliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych. Sąd wskazał, że treść art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie pozostawia wątpliwości, iż z nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym skorzystać mogą tylko pracownicy, którzy

w związku z § 2 ust. 1 rozporządzenia wykonywali pracę w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (pogląd taki wyrażono m.in. w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2004 r. II UK 246/03, w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia

5 czerwca 2007 r. I UK 376/06 oraz w doktrynie prawa ubezpieczeń społecznych - zob. Kamil Antonów, Komentarz do art. 32 ustawy o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy (ust. 1), jak również osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy (ust. 2a). Także z tytułu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wynika, że reguluje ono kwestie związane z wiekiem emerytalnym osób pozostających w zatrudnieniu w ramach stosunku pracy, a nie każdego innego zatrudnienia, w tym np. w ramach odbywania zasadniczej służby wojskowej. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych określa w sposób jednoznaczny zakres podmiotowy uprawnienia do emerytury w wieku niższym niż powszechny wiek emerytalny z uwagi na zatrudnienie w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. Zalicza do niego tylko osoby, które były pracownikami i jednocześnie wykonywały określone w załączniku do rozporządzenia prace. Ustawa nie przewiduje odpowiedniego stosowania zasad przyznawania przedmiotowego świadczenia do osób zatrudnionych na innej podstawie niż umowa o pracę, nawet jeśli charakter ich czynności niczym nie różni się od obowiązków wykonywanych

w ramach stosunku pracy. Sąd Okręgowy wskazał, że M. K.

w okresie odbywania służby wojskowej niewątpliwie nie był pracownikiem

w rozumieniu prawa ubezpieczeń społecznych, a w rezultacie okres ten nie może być uwzględniony przy ustalaniu prawa do emerytury, jako okres pracy w warunkach szczególnych. W związku z powyższym, w sytuacji nie uwzględnienia do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu odbywania służby wojskowej przypadającego od 25 października 1972 r. do 15 października 1977 r., Sąd Okręgowy uznał, że nawet przy uznaniu pozostałego spornego okresu jako okresu pracy w warunkach szczególnych, wnioskodawca nie spełni przesłanki nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a mianowicie nie będzie legitymował się stażem pracy w szczególnych warunkach wynoszącym 15 lat. Z tego względu Sąd oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku złożył M. K. zarzucając: 1) naruszenie prawa materialnego tj. art. 184 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1-2 i 4 ustawy

z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 ust. 3 i § 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, poprzez ich niezastosowanie polegające na przyjęciu, że okres od 4 kwietnia 1973 r. do 15 października 1977 r. nie podlega zaliczeniu do stażu pracy w szczególnych warunkach jako okres służby

w jednostkach ochrony przeciwpożarowej, a w konsekwencji uznanie, że wnioskodawca nie nabył prawa do emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy

w szczególnych warunkach; 2) naruszenie przepisów postępowania tj. a) art. 328 § 2 k.p.c. przez niedostateczne wyjaśnienie podstawy prawnej orzeczenia, co utrudnia dokonanie oceny toku wywołu Sądu Okręgowego; b) art. 477

§ 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie

i oddalenie przez Sąd Okręgowy odwołania mimo jego zasadności. W oparciu

o powyższe zarzuty apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach począwszy od dnia złożenia wniosku o emeryturę oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania przed Sądem Okręgowym i postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji (na wypadek uznania, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy bądź zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości). W uzasadnieniu apelujący wywodził, że z materiału dowodowego zebranego w sprawie wynika, iż od dnia 25 października 1972 r. do dnia 15 października 1977 r. odbywał długoterminową zasadniczą służbę wojskową w jednostce wojskowej Nr(...) W trakcie tej służby od 4 kwietnia 1973 r. do 15 października 1977 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na stanowisku kierowcy samochodowego w plutonie (...). Służba trwała od godziny 7 do 15, a do obowiązków apelującego należało kierowanie samochodami ciężarowymi (...), które używane były jako pojazdy straży (...). Pojazdy te były uprzywilejowane w ruchu i wyposażone w specjalną sygnalizację oraz w sprzęt (...) Wykonywane przez apelującego obowiązki kierowcy były niczym innym, jak służbą w jednostkach ochrony (...), a innymi słowy

w charakterze funkcjonariusza (...), o której mowa w § 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie

z § 4 ust. 3 w zw. z § 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. do okresów pracy w szczególnych warunkach zalicza się okresy służby jako funkcjonariusz pożarnictwa. Ustawodawca nie rozróżnia służby pożarniczej w jednostkach cywilnych i wojskowych, a w konsekwencji zarówno cywilna, jak

i wojskowa służba w pożarnictwie winny być zaliczone do stażu pracy

w szczególnych warunkach. Co więcej powołane przepisy nie stawiają wymagań, by służba w wojskowych jednostkach przeciwpożarowych była służbą zawodową. Tym samym nawet służba zasadnicza, podczas której żołnierz wykonywał służbę

w jednostce wojskowej ochrony (...) powinna być zaliczona do stażu pracy w szczególnych warunkach jako służba w charakterze funkcjonariusza (...). Apelujący podnosił, że doliczenie do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu służby w charakterze funkcjonariusza (...) od 4 kwietnia 1973 r. do 15 października 1977 r. daje w sumie ponad 15 – letni okres pracy

w szczególnych warunkach. Apelujący zwrócił też uwagę na to, że pomimo wskazania w piśmie procesowym z dnia 20 kwietnia 2016 r. na konieczność zastosowania w sprawie § 4 ust. 3 w zw. z § 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku w żaden sposób nie ustosunkował się do tego. W treści uzasadnienia wyroku musi znaleźć odzwierciedlenie dokonany wybór określonych przepisów, ustalenie w drodze wykładni ich znaczenia i zastosowanie norm prawnych w związku z poczynionymi ustaleniami faktycznymi (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2005 r. II CK 317/05), natomiast treść uzasadnienia zaskarżonego wyroku wymogów takich nie spełnia, co utrudnia ocenę toku rozumowania Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje.

Apelacja okazała się uzasadniona i skutkowałą zmianą zaskarżonego wyroku, aczkolwiek z innych przyczyn, niż naprowadzone w jej uzasadnieniu. Wnioskodawca będąc ubezpieczonym urodzonym w (...) r. ubiegał się o przyznanie emerytury

w wieku obniżonym, zatem prawidłowo Sąd I instancji rozważył zasadność tego żądania w oparciu o przepisy art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz. U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm., zwanej dalej „ustawą emerytalno-rentową”) i w zw.

z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8 poz. 43 ze zm.). Jak wynika

z powołanych wyżej przepisów, przyznanie emerytury w wieku obniżonym uzależnione jest od: osiągnięcia na dzień 1 stycznia 1999 r. okresu składkowego

i nieskładkowego wynoszącego dla mężczyzn co najmniej 25 lat, w tym co najmniej 15 – letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, nie przystąpienia do OFE i osiągnięcia wieku wynoszącego dla mężczyzn 60 lat. W rozpoznawanej sprawie spór dotyczył wyłącznie tego, czy wnioskodawca wykazał co najmniej 15 – letni staż pracy w szczególnych warunkach, a z uzasadnienia zaskarżonej decyzji wynika, że organ rentowy odmawiając przyznania emerytury, uznał jednocześnie za wykazany przez wnioskodawcę staż pracy w szczególnych warunkach wynoszący łącznie 10 lat 11 miesięcy i 29 dni. Wyjaśnieniu tego, czy wnioskodawca legitymuje się wymaganym stażem pracy w szczególnych warunkach, służyło przeprowadzone przez Sąd I instancji postępowanie dowodowe, w toku którego Sąd dopuścił dowód

z zeznań świadków J. B., T. W. i R. Ś., z zeznań wnioskodawcy przesłuchanego w charakterze strony, a także z akt osobowych wnioskodawcy. Sąd I instancji mając na względzie, że wnioskodawca domagał się doliczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu odbywania służby wojskowej od 25 października 1972 r. do 15 października 1977 r. i okresu zatrudnienia w Hucie (...) od 2 listopada 1977 r. do 30 czerwca 1979 r. (objęty żądaniem wnioskodawcy okres zatrudnienia

w (...) Przedsiębiorstwie (...) został przez organ rentowy zaliczony do stażu pracy w szczególnych warunkach), doszedł ostatecznie do przekonania, że brak jest podstaw prawnych do zaliczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu odbywania przez wnioskodawcę służby wojskowej, a z uwagi na długość tego okresu w konsekwencji za zbyt duże uznał rozważanie, czy wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach w trakcie zatrudnienia w Hucie (...). W ocenie Sądu Apelacyjnego takie stanowisko Sądu I instancji na akceptację nie zasługuje.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do okresu zatrudnienia wnioskodawcy

w Hucie (...). Z prawidłowych ustaleń faktycznych Sądu I instancji, poczynionych w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach osobowych, jak też na podstawie zeznań świadków i samego wnioskodawcy, wynika jednoznacznie, że wnioskodawca po tym, jak w dniu 15 października 1977 r. zakończył odbywanie służby wojskowej, podjął

następnie pracę w Hucie (...). Było to dla wnioskodawcy dopiero pierwsze zatrudnienie, ponieważ rozpoczynając odbywanie służby wojskowej w dniu 25 października 1972 r. był jeszcze niepełnoletni. W dniu 28 października 1977 r. została zawarta umowa o pracę, na mocy której powierzono wnioskodawcy obowiązki kierowcy, oznaczając przy tym rozpoczęcie świadczenia pracy na dzień 2 listopada 1977 r. Wnioskodawca obowiązki pracownicze wykonywał w (...) Zakładzie (...), kierował samochodem ciężarowym powyżej 3,5 tony zajmując się przewożeniem materiałów. Wnioskodawca nie wykonywał żadnych innych czynności poza obowiązkami kierowcy. Obowiązki kierowcy samochodu ciężarowego wnioskodawca wykonywał do dnia 30 czerwca 1979 r., ponieważ z dniem 1 lipca 1979 r. powierzono mu obowiązki operatora. W ocenie Sądu Apelacyjnego w świetle powyższych ustaleń stwierdzić należy, że praca wykonywana przez wnioskodawcę

w Hucie (...) od dnia 2 listopada 1977 r. do dnia 30 czerwca 1979 r. była pracą w szczególnych warunkach, o jakiej mowa w wykazie A dziale VIII „w transporcie i łączności” poz. 2 „prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu na drogach publicznych, trolejbusów i motorniczych tramwajów”. Dlatego też okres od 2 listopada 1977 r. do 30 czerwca 1979 r. podlega zaliczeniu do stażu pracy w szczególnych warunkach. W następnej kolejności należy odnieść się do dokonanej przez Sąd I instancji oceny prawnej okresu odbywania przez wnioskodawcę służby wojskowej od 25 października 1972 r. do 15 października 1977 r. Sąd Apelacyjny nie podziela oceny Sądu I instancji, że okres odbywania służby wojskowej mógłby zostać zaliczony jako okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach jedynie w takiej sytuacji, gdyby ubezpieczony przed rozpoczęciem służby wojskowej wykonywał pracę

w szczególnych warunkach, a po zakończeniu służby powrócił do wykonywania takiej pracy. Oczywiście w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych konsekwentnie prezentowane jest stanowisko, że w takiej właśnie sytuacji okres odbywania służby wojskowej podlega zaliczeniu do stażu pracy w szczególnych warunkach (por. np. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r., II UZP 6/13, OSNP 2014/3/42 i orzecznictwo powołane w jej uzasadnieniu), jednak wbrew pogładowi wyrażonemu przez Sąd I instancji możliwości doliczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu odbywania służby wojskowej są znacznie dalej idące. Nie można tracić z pola widzenia tego, że w dacie wyrokowania przez Sąd I instancji ugruntowane już w judykaturze było stanowisko, w myśl którego brak jest przeszkód prawnych do zakwalifikowania okresu odbywania służby wojskowej jako okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach również i w takiej sytuacji, gdy ubezpieczony przed rozpoczęciem służby wojskowej nie pozostawał w zatrudnieniu, a dopiero bezpośrednio po zakończeniu tej służby rozpoczął wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, na ogół przy wykorzystaniu zdobytych w czasie służby wojskowej szczególnych kwalifikacji, czy uprawnień. Taki kierunek wykładni przepisu art. 108 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, ze zm.) zaprezentowany został w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2014 r. I UK 442/13 (LEX nr 1491097, G. Prawna 2014/151/1), gdzie Sąd Najwyższy rozpatrując wywiedzioną przez ubezpieczonego skargę kasacyjną uznał, że nie powinni być postawieni w gorszej sytuacji ubezpieczeni, którzy przed służbą wojskową nie podjęli lub nawet nie zdążyli podjąć zatrudnienia, a w krótkim czasie (w ciągu 30 dni) po odbyciu służby zatrudnili się i pracowali w szczególnych warunkach. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na to, że warunkiem zaliczenia zasadniczej służby wojskowej do zatrudnienia, a także kwalifikowania jej do okresu pracy w szczególnych warunkach (w istocie na zasadzie fikcji prawnej) nie jest to, czy żołnierz w okresie zasadniczej służby wojskowej pracował w szczególnych warunkach. Zaliczeniu podlega służba wojskowa, nawet gdy taka praca nie była wykonywana przez żołnierza w zasadniczej służbie wojskowej. Sąd Najwyższy

w uzasadnieniu wyroku z dnia 5 sierpnia 2014 r. dokonał analizy treści przepisu art. 108 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, konieczne jest więc przytoczenie treści tego przepisu. Zgodnie z art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r., okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, pracownikom, którzy po odbyciu tej służby podjęli zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym byli zatrudnieni przed powołaniem do służby, albo w tej samej gałęzi pracy. Z kolei przepis art. 108 ust. 2 cyt. ustawy stanowił, że okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia

również żołnierzom podejmującym zatrudnienie, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy lub w innej gałęzi pracy. Istotne jest, że stosownie do art. 108 ust. 3 cyt. ustawy, warunkiem zaliczenia okresu odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia jest zachowanie terminów, o których mowa w art. 106 ust. 1 lub art. 107 ust. 1, co sprowadza się do konieczności zgłoszenia powrotu do zakładu pracy najpóźniej w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia z zasadniczej lub okresowej służby wojskowej. Analizując powyższy przepis Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na to, że art. 108 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, dokonuje podziału żołnierzy na takich, którzy przed służbą wojskową byli zatrudnieni (art. 108 ust. 1) i na takich, którzy zatrudnieni nie byli (art. 108 ust. 2), stanowiąc w tym drugim przypadku, że okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia również żołnierzom podejmującym zatrudnienie, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy lub w innej gałęzi pracy. Zdaniem Sądu Najwyższego konieczne jest rozważenie, czy z uwagi na brzmienie art. 108 ust. 2 ubezpieczony nie ma prawa do zakwalifikowania odbytej służby wojskowej do stażu pracy

w szczególnych warunkach, czyli do rozstrzygnięcia tożsamego z przypadkiem przewidzianym w art. 108 ust. 1. Łącznikiem obu tych sytuacji jest to, że po służbie wojskowej żołnierze podejmują pracę w szczególnych warunkach w krótkim czasie, ponadto służba wojskowa jest tak samo obciążająca dla tego, kto przed służbą był zatrudniony nawet w szczególnych warunkach, jak i dla tego, który nie był zatrudniony przed służbą wojskową. W ocenie Sądu Najwyższego pominięcie przez ustawodawcę w art. 108 ust. 2 frazy z art. 108 ust. 1 o treści „w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem” nie wydaje się być wyrazem woli ustawodawcy, aby żołnierzom, którzy przed powołaniem do służby wojskowej nie byli zatrudnieni nie zaliczało się służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem, bowiem zdaje się to wynikać jedynie z przyjętej techniki redakcji przepisów. Przemawia za tym rozporządzenie wykonawcze wydane na podstawie art. 108 ust. 4, który w zawartej w nim delegacji ustawowej stanowi, że rozporządzenie szczegółowo określa zasady zaliczania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej do okresu zatrudnienia oraz zakres i warunki zaliczania tej służby żołnierzom, o których mowa w ust. 2. Chodzi więc

o rozporządzenie z 1968 r. w wersji pierwotnej i późniejszej, uwzględniającej kolejne jego zmiany. Punkt ciężkości tych regulacji dotyczy uprawnień związanych

z zatrudnieniem pracowniczym jako takim. Jednak po uchwale składu powiększonego Sądu Najwyższego z 16 października 2013 r., aktualne jest dalsze pytanie czy uprawniona jest określona gradacja uprawnień, gdyż samo rozporządzenie stanowi, iż żołnierzowi, który przed służbą nie był zatrudniony, a po zwolnieniu w ciągu 30 dni przystąpił do wykonywania zatrudnienia zalicza się służbę również do świadczeń z ubezpieczenia społecznego (§ 6 ust. 1 w pierwotnej wersji). Ponadto rozporządzenie to uległo zmianie, po której w § 7 ust. 1 już bezpośrednio stanowiło, że żołnierzowi, który przed powołaniem do służby nie był zatrudniony, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień określonych w § 5 ust. 1, czyli "wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz

w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie". Końcowo Sąd Najwyższy zwrócił też uwagę na to, że nie bez znaczenia dla oceny sytuacji ubezpieczonego, który przed odbyciem służby wojskowej nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach, pozostaje odwołanie się do przepisów art. 2, art. 32 ust. 1 i art. 67 ust. 1 Konstytucji RP i do zasady równego traktowania ubezpieczonych w zakresie prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, której naruszenia można upatrywać w pozbawieniu prawa do takiej emerytury wyłącznie z powodu nie pozostawania w zatrudnieniu przed służbą wojskową. W ocenie Sądu Najwyższego nie jest to cecha, która pozwalałaby różnicować istotnie sytuację emerytalną, ponieważ obowiązywał przymus służby wojskowej, a często tylko przypadek decydował kiedy poborowy otrzymywał kartę powołania do zasadniczej służby wojskowej, innymi słowy czy po ukończeniu szkoły podjął pracę lub czy w ogóle zdążył ją podjąć, czy też powołany został do służby już po zatrudnieniu się. W takiej sytuacji określone w orzecznictwie uprawnienie nie powinno być ujmowane tym, którzy przed służbą nie podjęli zatrudnienia lub nie pracowali. Podobne stanowisko w omawianej kwestii zajął Sąd Najwyższy także np. w wyroku z dnia 11 sierpnia 2016 r. II UK 319/15 (LEX nr 2113368), gdzie stwierdził, że zaliczeniu do okresu pracy w szczególnych warunkach podlega okres służby wojskowej, także wówczas gdy nie był on poprzedzony zatrudnieniem w warunkach szczególnych, jeżeli

po jej odbyciu pracownik w ciągu trzydziestu dni podjął zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Zgodnie bowiem z art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, do okresu zatrudnienia wlicza się w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, okres odbywania służby wojskowej, jeżeli po jej odbyciu pracownik w ciągu trzydziestu dni podjął zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby (podobnie Sąd Najwyższy także w wyroku z dnia 25 lutego 2010 r. II UK 219/09 LEX nr 590248).

Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę w pełni podziela przytoczony wyżej pogląd prawny. Przenosząc go na grunt rozpoznawanej sprawy Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że także okres służby wojskowej odbytej przez wnioskodawcę od 25 października 1972 r. do 15 października 1977 r. podlega zaliczeniu na poczet stażu pracy w szczególnych warunkach wymaganego do nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym. Trzeba mieć na względzie, że wnioskodawca w trakcie odbywania służby wojskowej uzyskał uprawnienia pozwalające mu później na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach, a mianowicie ukończył kurs kierowcy samochodów kat. B, C, BE i CE, jak również w dniu 14 maja 1977 r. ukończył szkołę zawodową w zawodzie mechanika - kierowcy. Istotne jest również to, że służbę wojskową zakończył w dniu 15 października 1977 r., a zatrudnienie, w trakcie którego świadczył pracę w szczególnych warunkach, rozpoczął w dniu 2 listopada 1977 r., a więc przed upływem 30 dni od daty zakończenia służby wojskowej. Jak zostało to wyżej wskazane, począwszy od dnia 2 listopada 1977 r. wnioskodawca wykonywał pracę kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Należy jeszcze zwrócić uwagę na to, że wprawdzie w latach 1972 – 1977, kiedy wnioskodawca odbywał służbę wojskową, zgodnie z art. 72 ust. 1 ustawy (w jej pierwotnym brzmieniu) czas trwania zasadniczej służby wojskowej wynosił dwadzieścia cztery miesiące (za wyjątkiem 36 – miesięcznej służby przewidzianej w jednostkach pływających, raketowych i radiotechnicznych), jednak służba odbyta przez wnioskodawcę również stanowiła formę służby zasadniczej. Jak bowiem wynika z art. 74 ust. 1 cyt. ustawy, poborowi oraz ochotnicy określani w art. 73 ust. 2, mogą zgłaszać się dobrowolnie do długoterminowej zasadniczej służby wojskowej na czas ustalony przez Ministra Obrony Narodowej, przy czym art. 74 ust. 2 stanowi, że długoterminowa zasadnicza służba wojskowa może być połączona z nauką zawodu w zakresie zasadniczej szkoły zawodowej według programu ustalonego przez Ministra Obrony Narodowej

w porozumieniu z Ministrem Oświaty i Szkolnictwa Wyższego. Tym samym nie ma przeszkód do zastosowania wobec wnioskodawcy przepisu art. 108 ust. 2, zgodnie

z którym okres odbytej zasadniczej lub okresowej służby wojskowej zalicza się do okresu zatrudnienia również żołnierzom podejmującym zatrudnienie, którzy przed powołaniem do tej służby nie byli zatrudnieni albo po jej odbyciu podjęli zatrudnienie w innym zakładzie pracy lub w innej gałęzi pracy.

Na marginesie zauważyć należy, że chybione są wywody apelacji, iż wnioskodawca w okresie od 4 kwietnia 1973 r. do 15 października 1977 r., w trakcie odbywania służby wojskowej, jako kierowca samochodu w plutonie (...), wykonywał pracę funkcjonariusza (...), o której mowa

w § 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze, i to na tej podstawie okres ten winien być zaliczony do stażu pracy w szczególnych warunkach. Skoro wskazany przez skarżącego okres przypadał w trakcie odbywania zasadniczej służby wojskowej, to poza sporem pozostaje, że wnioskodawca miał wówczas status żołnierza zasadniczej służby wojskowej, nie zaś „funkcjonariusza (...)”, nawet gdyby istotnie rodzaj wykonywanych przez niego czynności miał odpowiadać czynnościom funkcjonariuszy (...). Uwadze skarżącego uszło również, że odwołanie się do przepisu § 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. - gdyby okazało się skuteczne - wiązałoby się z daleko idącymi konsekwencjami prawnymi, ponieważ § 9 dotyczy pracy w szczególnym charakterze, nie zaś pracy w szczególnych warunkach.

Podsumowując powyższe Sąd Apelacyjny stwierdził, że do wymaganego stażu pracy w szczególnych warunkach, niezbędnego do uzyskania prawa do emerytury w wieku obniżonym, zaliczyć należy zarówno okres odbywania zasadniczej długoterminowej służby wojskowej od 25 października 1972 r. do 15 października 1977 r., jak i okres wykonywania pracy w charakterze kierowcy samochodu ciężarowego w Hucie (...) od

2 listopada 1977 r. do 30 czerwca 1979 r. Doliczenie tych dwóch okresów skutkuje tym, że wnioskodawca legitymuje się wynoszącym ponad 15 lat stażem pracy w szczególnych warunkach, spełniając tym samym wszystkie przesłanki niezbędne do przyznania emerytury w wieku obniżonym. Co do daty przyznania tego świadczenia zauważyć należy, że w dniu 7 maja 2015 r. wnioskodawca ukończył 60 lat, zatem w świetle art. 100 ust. 1 ustawy emerytalno – rentowej spełnił wszystkie przesłanki potrzebne do przyznania spornego świadczenia. Jednak zgodnie z art. 129 ust. 1 cyt. ustawy, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, a skoro wniosek o przyznanie emerytury zgłoszony został w dniu 17 czerwca 2015 r., emeryturę przyznać należało od dnia 1 czerwca 2015 r. Mając to na względzie Sąd Apelacyjny, orzekając na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy emeryturę od dnia 1 czerwca 2015 r., o czym wyrzeczono w punkcie I. sentencji.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie zaistniały w rozpoznawanej sprawie żadne okoliczności, o jakich mowa w art. 118 ust. 1a ustawy emerytalno - rentowej, które uzasadniałyby stwierdzenie odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji o przyznaniu emerytury. Kluczowa w rozpoznawanej sprawie była kwestia możliwości zaliczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu odbywania służby wojskowej, przy czym ocena prawna tego okresu warunkowana była tym, czy bezpośrednio po zakończeniu odbywania służby wojskowej wnioskodawca podjął zatrudnienie, w trakcie którego świadczył pracę w szczególnych warunkach. Poczynienie ustaleń w tym zakresie możliwe było dopiero w postępowaniu sądowym po przeprowadzeniu dowodu z zeznań świadków, którzy wspólnie z wnioskodawcą pracowali w Hucie (...)

(...), jak i dowodu z zeznań wnioskodawcy. Taki zakres postępowania dowodowego przeprowadzonego przed Sądem I instancji jest istotny z tego względu, że w świetle przepisów regulujących postępowanie prowadzone przed organem rentowym, środkiem dowodowym zdatnym do wykazania faktu wykonywania pracy w szczególnych warunkach jest świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Powyższe okoliczności nie pozwalają na przyjęcie odpowiedzialności organu rentowego na zasadzie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalno – rentowej , o czym wyrzeczono w punkcie II sentencji.

O kosztach postępowania Sąd Apelacyjny wyrzekł w punkcie III. sentencji kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania (art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c.), a wysokość kosztów podlegających zwrotowi od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy za postępowanie w I i II instancji Sąd Apelacyjny określił na kwotę 360 złotych. Na tę kwotę składa się: wynagrodzenie radcy prawnego zastępującego wnioskodawcę w postępowaniu pierwszoinstancyjnym ustalone w stawce minimalnej w wysokości 60 złotych (§ 11 ust. 2 - w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 sierpnia 2015 r. - rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu – j.t. Dz. U. z 2013 r. poz. 490 ze zm.), wynagrodzenie radcy prawnego zastępującego wnioskodawcę w postępowaniu apelacyjnym ustalone w stawce minimalnej w wysokości 270 złotych (§ 9 ust. 2 w brzmieniu obowiązującym do dnia 27 października 2016 r. w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych – j.t. Dz. U. z 2016r. poz.265) oraz kwota 30 złotych uiszczona przez wnioskodawcę tytułem opłaty podstawowej od apelacji (art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – j.t. Dz. U. z 2016 r. poz. 623 ze zm.).